

bodo nekje na severovzhodnem grebenu čakali tovariši, s katerimi se bo vrnil pod severno steno gore ter od tod v Katmandu in domov.

To je idealen scenarij, ki pa ga lahko bistveno spremeni kakršnokoli poslabšanje vremena ali plezalčeva poškodba. »Sam seveda računam, da se bo vse izteklo

po predvidevanjih, sicer se podviga ne bi lotil,« pravi Tomaž Humar, ki bo imel v steni v nahrbtniku do 30 kilogramov opreme in za 15 dni hrane – vse, kar bo potreboval za preživetje v neusmiljeno kruti steni, v kateri štiri kilometre skalnate in ledene navpičnice doslej še ni nihče preplezal.

PRAZNOVANJA OB 100-LETNICI KRANJSKEGA PLANINSTVA

NASLEDNIKI ŠESTE PODRUŽNICE SPD

FRANC EKAR

Uradno najavo, da v Kranju letos praznujemo stoletnico, odkar je bila 12. julija 1899 ustanovljena Kranjska podružnica SPD v Kranju, je bila 1. avgusta 1998 na Ledinah. Pričetek praznovanja je bil na novega leta dan, 1. 1. 1999, na Kališču, kjer so na planinski dom pritrtili jubilejno sporočilo. Kljub snežnemu metežu in slabemu vremenu je bilo prisotnih preko sto planincev, domačinov, markacistov, vodnikov, gorskih reševalcev, večernega vzpona na Storžič, kjer naj bi bilo kresovanje in ognjemet, pa zaradi megle in slabe vidljivosti ni bilo.

V januarju smo v počastitev jubileja v hotelu na Šmarjetni gori pripravili fotografsko razstavo **Cirila Velkovrha** o slovenski planinski poti; otvoritev razstave so popestrili simfoniki RTV Slovenija. Slovesnosti so bile nadalje ob 20-letnici prvega pristopa Slovencev na vrh Everesta z razstavo **Staneta Klemenca** o Everestu in s simpozijem o alpinističnem ekspedicionizmu ter z odličnimi in kakovostno izbranimi arhivskimi gradivi o prvi slovenski odpravi na Everest leta 1997. Predavanja in predstavitve še živčih članov odprave na Everest se je udeležilo preko 600 ljubiteljev gorá in Himalaje.

Za jubilej ob stoletnici kranjskega planinstva je dala tudi Pošta Slovenije posebno priznanje, saj bo izdala planinsko jubilejno znamko z motivom Storžiča s planiko, kajti prav Storžič je bil in je še paradiz planik in druge alpske flore.

Dne 5. junija smo v veliki dvorani Gorenjskega sejma v Kranju pripravili posebno planinsko družabno prireditev z razvitjem novega prapora, podelitvijo posebnih priznanj PD, PZS in občinam. Nagovore in govore so imeli župan Mestne občine Kranj **Mohor Bogataj**, osrednji govor predsednik PZS **Andrej Brvar**, pozdravni govor pa **Franc Ekar**. Organizatorji so pripravili tudi odlično etnografsko zasnovano razstavo »Iz zaprašenih arhivov kranjskega planinstva«.

Planinsko društvo Kranj je ob jubileju prejelo številne čestitke, pozdrave in darila.

PLANINSKA DRUŽABNA PRIREDITEV

Takole je na kranjski slovesnosti prisotne pozdravil predsednik PD Kranj **Franc Ekar**:

»Prisrčen pozdrav vsem ob spoštljivem 100-letnem jubileju in večeru kranjskega slovenskega planinstva! Še posebej pozdravljam med nami drage goste: župana

Planinski dom na Kališču ob jubileju

Mestne občine Kranj **Mohorja Bogataja**, župane občin Jezerko **Milana Kocjana**, Preddvor **Mirana Zadnikarja**, Cerklje **Franca Čebulja**, Šenčur **Franca Kerna** in Naklo **Ivana Štularja**. Planinski pozdrav predsedniku Planinske zveze Slovenije **Andreju Brvarju**, članom UO, predsednikoma Gorenjskega in Savinjskega meddruštvenega odbora, članom planinskih društev Gorenjske, članom kranjske podružnice SPD do leta 1941, ustanovnim članom iz leta 1946, članom častnega in organizacijskega odbora za pripravo praznovanja 100-letnice. Poseben pozdrav je namenjen SPD iz zamejstva – s Koroškega in Tržaškega ter prebivalcem krajev pod gorami, pod Storžičem in Grintovcem.

Izteklo se je stoletje, odkar so zavedni Slovenci v Kranju sklenili ustanoviti šesto podružnico Slovenskega planinskega društva. Prehojeno obdobje je pot zavednega slovenstva, sreče in trpljenja, nemira, smrti in ognja, zmag, opojnosti in miru.

Prehojena pot od Stola, Storžiča, preko Grintovcev do Everesta je pot premagovanja in borbe z naravo, hkrati pa preizkušnja samih sebe. Preplezali smo poti kar najbližje do zvezd in se krepili v stičišču med nebom in zemljo.

Dosegli in doživeli smo srečo na gori, v sijaju in žaru gorskega cvetja, ledu, kristalnemu snegu in snežni opojnosti, ki smo jo delili z mladimi, zreli in ostareli vedno gora in vrhov željnimi. Stoletje kranjskega planinstva je praznik in spomin na vsa obdobja kranjske planinske usvarjalnosti od bisernih začetkov v prejšnjem stoletju do vojnih viher, povojnih obnov, razpotij in vzponov ter planinske sreče.

V samostojni planinski alpski državi Sloveniji naj se na večeru planinstva zahvalim vsem, ki so storili karkoli dobrega za naše planinstvo, hkrati pa se opravičim, če

Na slovesnost na Kališču so pripeljali starejše zaslužne planince Franca Jalna, 92-letnega Karla Bajta, 78-letnega Toneta Tičarja, prvega oskrbnika doma Rada Carmana, Janeza Hribernika ter zaslužni planinki Rožo Zabret in Lojzko Trebušak.

vremena niso bila samo lepa. Vendar pa naj bno slovo od tega stoletja in vstop v novo tisočletje nadaljevnaje poti miru, planinske opojnosti in dobrih, srčnih gorskih zblizanj in prijateljstev.«

Kranjski župan Mohor Bogataj je takole nagovoril zbrane:

»Davnega leta 1899 so se zbrali narodno zavedni ljubitelji slovenskih gorá in v Kranju ustanovili Kranjsko planinsko društvo. Dejanje samo po sebi danes ne pomeni nekaj posebnega, vendar je potrebno razumeti tedanje razmere. Ustanovitev slovenskega planinskega društva je zaradi izjemno močnega nemškega vpliva mejila na nemogoče, vendar je kranjska trmoglavost, zagnanost in narodna pripadnost, predvsem pa močna volja in želja več kot uspešno obrodila sadove. Društvo se je kljub neugodnim razmeram hitro širilo in obenem dosegalo odmevne rezultate tako pri izgradnji planinskih domov, urejevanju in markiranju planinskih poti, skrbi za planinski podmladek, organizaciji gorske reševalne službe kot tudi pri posameznih alpinističnih vzponih. Z vsemi temi aktivnostmi je društvo storilo kar največ za popularizacijo planinstva in ob tem za ohranjanje neokrnjene narave, obenem pa je predstavljalo nepremagljivo steno pred nevarnostjo prilaščanja slovenskih gorá s strani tujcev. Predlog bi bil seznam vseh uspehov kranjskega planinstva, da bi jih navajali na tem mestu, pa vendar ne moremo mimo izjemno odmevne osvojitve najvišje gore na svetu – Mont Everesta. Pred dvajsetimi leti sta kot prva Slovenca stala na vrhu najvišje gore sveta prav člana Planinskega društva Kranj, žal že pokojni **Nejc Zaplotnik** in **Andrej Štremfelj**.

V današnjem času predstavlja Planinsko društvo Kranj najbolj razširjeno množično organizacijo ne samo v Kranju, ampak tudi na območju celotne Gorenjske. Pod skrbnim in požrtvovalnim vodstvom neumornega predsednika društva Franca Ekarja je vtakano v vse pore družbenega življenja. Člani društva predano in predvsem s prostovoljnimi deli nadaljujejo pred stoletjem

začeto delo, zato smo lahko prepričani, da bodo našim zanamcem ohranili vso lepoto slovenskih gorá.

Ob tem jubileju želim v svojem imenu kot tudi v imenu Mestne občine Kranj vsem članom društva še obilo uspehov, vsem ljubiteljem planinstva pa čvrst in varen korak na planinskih poteh.«

GOVOR PREDSEDNIKA PZS

Daljši govor je imel predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar**, ki je dejal:

»Kot piše društveni kronist, so bile korenine nastanka Kranjske podružnice Slovenskega planinskega društva pred sto leti podobne tistim, ki so botrovale nastanku Slovenskega planinskega društva. Ko je stara, napol fevdalna družba na Slovenskem prehajala v novejšo, kapitalistične oblike gospodarstva, javne uprave in družbenega življenja, se je začel krepiti tudi pritisk nemškega meščanstva na slovensko konkurenco. Ta pritisk je prehajal iz prvotno naprednejšega liberalizma v vse bolj grobi nacionalni šovinizem. Kranj v tistih časih ni kazal ugodne klime za Slovence, zato ne prese- neča, da sta peščici kranjskih rodoljubov pomagala ustanoviti prepotrebno planinsko podružnico **Frischauf** in **Kocbek**.

Čeprav se v planinski organizaciji zavzemamo za številčno močna in po vsebini kompletna planinska društva, jih, resnici na ljubo, ni na pretek. Planinsko društvo Kranj se lahko postavi ob bok društvom, ki imajo bogato in pestro društveno življenje na eni strani, obenem pa se po številu članov uvršča na šesto mesto v družini, ki danes šteje 228 planinskih društev.

V 100 letih se je planinsko društvo Kranj izkazalo in potrdilo kot dober gospodar gorskega prostora, ki mu je zaupan v skrb, in zgleden razširjevalec planinske misli in ideje v osrednjem delu Gorenjske. Ob tem posebej izpostavljam tri področja, kjer društvo, ki danes slavi, izstopa iz povprečja: planinsko obvladovanje gorskega prostora Kravca, Storžiča in Ledin s kočami in potmi, razvijanje prostovoljnega vodništva ter vzgoja alpini-

stov svetovne vrednosti. Vse to krasí podobo današnjega slavljenca, ga dela polnega in bogatega. To še posebej cenim in zavoljo tega planinsko društvo Kranj toliko bolj spoštujem.

Življenje v tako veliki in stari organizaciji kot je planinska prinaša vzpone in padce. Nedvomno drži, da smo se v tem desetletju poslovili od enega zlatih obdobjev slovenske planinske organizacije, ki jih je bilo v preteklosti na pretek in ki jih bo tudi v prihodnosti dovolj. Bogato obdobje je odlikovala množičnost članstva, čez 100.000 v najboljših letih, živahna obnova in gradnja koč, pestra in bogata društvena aktivnost, mednarodno odmevni dosežki alpinistov itd.

Na spremenjene razmere v družbi in v gorah v iztekajočem se desetletju smo se večkrat odzvali povsem neprimerno. Zidanje plotov v lastni organiazaciji, drobljenje in odsotnost vzajemnosti in solidarnosti so zunaj znaki sebičnosti, zaprtosti in duhovne pritlehnosti, ki so navkljub častnemu kodeksu, na katerega vsi prisegamo, še vedno med nami. Resda so to slabosti, ki so se zavlekle v vse pore družbe na sončni strani Alp, a ne vidim razloga, da bi posnemali slabe in škodljive zglede. V desetih letih smo zgubili četrtno vsega članstva, obenem pa se je število društev povečalo za četrtno. Na dlani je, da je današnje povprečno planinsko društvo številčno skromnejše, slabotnejše in ranljivejše kot nekdanj. Ljudska modrost pravi, da reka, ki se v rokave deli, nima nobene moči. Zato ob tem ne presenečajo podatki, da se je število planinskih šol zmanjšalo, da je manj planinskih skupin na šolah, da se trgajo utečene kadrovske poti, ki so vodile najbolj sposobne od pionirjev-planincev preko alpinistov do gorskih reševalcev ali vodnikov. Ni veliko zagrešil tisti, ki je ob obravnavi teh pojavov navrgel, da se v velikih društvi deli, v majhnih pa uživa.

Sposojena misel velikega pisatelja pravi: Vse na svetu želi biti most: nasmeš, stisk roke, poljub, vse to gradi in išče pot do bližnjega. To, kar je pisatelj zapisal pred desetletji, počne danes razviti svet: se združuje, išče skupne interese in stične točke. Tudi planinsko organizacijo v Sloveniji čaka naloga, da se združujemo in tesneje povezujemo. Združevanje in stapljanje planinskih društev, ne da bi okrnili ali posegli v vsebino ali življenje manjših društev, bo nujno, če bomo še hoteli kvalitetno opravljati naloge in poslanstvo planinskih organizacij. Le tako nam bo dano, da bomo lahko načrtovali in uresničevali velike projekte. Pred slabim mesecem smo, ne naključno, praznovali v Kranju dvajsetletnico slovenske osvojitve Everesta. Upravičeno velja smer za največji kolektivni dosežek slovenskega alpinizma v Himalaji. Je dokaz, da složni zmoremo višje in težje smeri na vseh planinskih področjih. Nove planinske kočice, kot npr. Kredarico, Krnska jezera, smo nekdanj gradili vsi skupaj po načelu vsi za enega, eden za vse. Po teh velikih projektih, ki so bili v javnosti dobro sprejeti, se je število članov planinske organizacije vedno povečalo in s tem smo planinci pridobivali družbeni ugled in moč.

Te besede, čeprav malček trpke, govorim tu zato, ker pričakujem, da se planinsko društvo Kranj ne bo izneverilo tradiciji in bo med aktivnejšimi društvi pri iskanju odgovorov, ki naj bi pokazali skupno pot v novo tisoč-

letje človeštva in novo stoletje planinske organizacije. Mnoga vprašanja, ki jih je že v preteklosti načelo PD Kranj, so kasneje odgovorno in zavzeto reševali v najvišjih planinskih in tudi oblastnih organih.

Zdi se, da smo v dobi interneta začeli tudi gore dojemati na internetsko-virtualen način. Vedno več je enodnevnih izletov. V ritmu, ki ga prinašajo novi časi, hlastamo tudi za gorskimi užitki. Drvimo po pteh na ciljne vrhove, da bi končali izlet še isti dan in kasneje na večer podoživljali videno – udobno zleknjeni doma. Zvena alpinističnega kladiva v stenah ni več slišati, pa ne le zato, ker klini v plezalnih smereh ne bi bili potrebni, pač pa zato, ker je alpinist v vznožju sten danes redkost. Zato je tudi nesreč več kot kdajkoli prej. Planinstvo vse manj ostaja način življenja. Odrmerjen čas za obisk gorá postaja vse krajši, cilji obiskovalcev so vse bolj zahtevni, zato sili to v večje tveganje.

Vse to so navade današnjega življenja, ki slabo vplivajo na varnost obiskovalcev gorá. Zato planinske organizaciji množičnost za vsako ceno ni več glavni cilj;

Predsednik PZS Andrej Brvar in predsednik PD Kranj Franc Ekar na praznovanju ob 100-letnici kranjskega planinstva

kvečjemu želimo množice obiskovalcev navdušiti za planinstvo kot način življenja.

Čeprav danes slavimo častitljivih 100 let planinskega društva, pa ne smemo pozabiti, da so za ta praznik zaslužni mnogi, ki so v teh letih predano in požrtvovalno delali v društvu. Planinski organizaciji vseskozi dajejo pečat ljudje, pri katerih le ljubezen do življenja traja dlje od ljubezni do gora. Tudi zato je današnjih 100 let planinskega društva predvsem praznik tistih, ki stojijo za suhoparnimi številkami v kronikah o opravljenih prostovoljnih urah, preplezanih prvenstvenih smereh, vódenih izletih, predavanjih, markiranih poteh. Ko izrekam čestitke slavljenču, se v isti sapi zahvaljujem vsem tistim članom planinskega društva, ki so oblikovali podobo današnjega jubilaranta. In na koncu lahko zaželim vam in jubilarantu še na mnoga leta in hvala za vse, kar ste prispevali v teh letih v planinsko skrinjo. «

40 LET DOMA NA KALIŠČU

Zadnje od praznovanj ob 100-letnici slovenskega planinstva v Kranju pa je bilo 18. julija na Kališču, ko so to slovesnost združili s 40-letnico Doma na Kališču.

»Kot prvo nalogo si je stavila Kranjska podružnica 381

(Kranj-SPD) zgradbo koče na Storžiču pod Bašeljskim sedlom, imenovati bi se imela Valjavčeva po **Matiji Valjavcu Kračmanovem**, ki je bil doma iz Srednje Bele, vasi pod Storžičem, in ki je nedoseženo lepo opeval svoj rojstni kraj, svojo Storžičevo deželo. Tako so si takratni kranjski rodoljubi na prvem ustanovnem občnem zboru Kranjske podružnice Slovenskega planinskega društva v gostilni pri Stari pošti 12. julija 1899 kot prvo nalogo izbrali gradnjo planinske postojanke na približno enaki lokaciji in le nekoliko višje od današnje lokacije, na »Jamah«.

Na ustanovnem občnem zboru so bili tudi gostilničarja iz Tupalič **Franc Vehovec** in **Franc Dolžan**, poštarica iz Tupalič **Franja Demšar** in poštar iz Kokre **Josip Verdir**.

Zaradi zapletov glede pridobitve zemljišča se je podružnica odločila postaviti planinsko kočo na Stolu in jo poimenovati po **dr. Francetu Prešernu**, v letu 1909 pa jo je tudi slavnostno odprla.

V prvem desetletju je podružnica izvedla številna markiranja pastirskih in lovskih steza in med drugimi so na novo označili – markirali, kot so v brošuri leta 1909 zapisali, »pot iz Preddvora čez Bašelj in na Storžič, dalje s Storžiča čez Zaplato v Preddvor in s Storžiča v Tržič«. Že takrat je bila izjemna aktivnost in zavzetost, da bi Storžič z okoljem približali planinstvu.

Po 31 letih delovanja Kranjske podružnice so na občnem zboru leta 1931 ponovno razpravljali in odločali, da bi vendarle gradili planinsko kočo v Storžičevem okolišu, za planino Javornik pri Kaničarjevem pastirskem stanu ali na Bašeljskem sedlu. Takratni predsednik mag. ph. **Franc Šavnik** se je še posebej zavzemal za drugo lokacijo. Ko bi se ideja začela uresničevati, je Šavnika prehitela smrt. S tem so se priprave oddaljile, pa tudi težave s pridobitvijo zemljišča so se – enako kot v letu 1899 – zaostriše.

Bližnja vojna vihra je te aktivnosti prestavila v povojni čas, v leta 1948/50. So pa na t. i. Sp. Kališču postavili še pred vojno poleg najstarejše pastirske koče – »kamnjače« – Dolenčeve lovske koče še Jalnovo kočo, ki je bila že kar prava planinska postojanka. Od lastnika iz Bašlja so odkupili zemljišče in leta 1935 je bila otvoritev in blagoslovitev pastirske koče Agrarne skupnosti Bašlja, združena s postavitvijo križa vrh Storžiča ob evharističnem kongresu v Ljubljani.

Praporščak ob stoletnem jubileju je bil Dušan Feldin.

V letih 1947/48 so se ponovno oživila ideje o planinskem domu v Storžičevem južnem okolišu. Prva namera je bila, da bi kandidirali za odkup Dolenčeve lovske koče, ki jo je lastnik prodajal, ker je bilo lovišče odvzeto in podržavljeno. Po notarskem zapisu **Ciril Hudovernik** pojasnjuje, da je to kočo zaradi odlične in atraktivne lokacije hotelo odkupiti planinsko društvo, vendar pa je zmanjkalo 500 dinarjev od 4.500 zahtevanih. Po tej ceni jo je odkupila Uprava lovišč LRS in je še danes v lasti Zavoda za gojitev divjadi Kozorog iz Kamnika.

Nadaljnje ideje so se v UO pojavile o koči na planini Javornik. Vendar so prav po zaslugi **Franca Jalna** to idejo opustili in so se pričeli zavzemati za lokacijo med Bašeljskim sedlom in današnjo, kjer stoji planinski dom – 12. julija 1899 so na 1. občnem zboru Kranjske podružnice SPD v glavni koči določili, da bi prav tu zgradili planinsko postojanko.

DELAVNI PODSTORŽIŠKI PLANINCI

Že junija 1947 so se za današnjo lokacijo planinskega doma Kališče družno odločili in jo določili **Franc Jalen**, **Franjo Klojčnik**, **Ciril Hudovernik** in **Tone Tičar** iz Preddvora, vsi gorá željni planinci, pa tudi takratno vodstvo PD. Tudi o imenu doma so razpravljali in neuradno je bilo največ predlogov, naj bi se imenoval po **dr. Francetu Prešernu**, kajti Prešernovo kočo na Stolu so partizani – enako kot Jalnovo na Kališču – požgali; vendar pa so vso dokumentacijo v zapisnikih vodili pod imenom »planinski dom na Storžiču«. V 50. letih se je gradnja aktivno pričela. Glavno vodstvo PD je bilo na plečih gospodarja **Jožeta Pavliča**, Cirila Hudovernika in **Karla Padjere**. Delo na gradbišču je vodil **Vovkov Tone – Kaštrun Tone** iz Preddvora, tesarska dela je izvajal »**Parkeljnov**« iz Britofa, nosači s konji so bili domačini **Šveder** iz Preddvora, **Lojzelj** iz Tupalič, **Korošec** iz Mač, **Petrovc** iz Bašlja, kasnejši nosači so bili tudi **Remčevi** iz Mač. Fizična dela so v glavnem izvajali domačini iz Mač **Fendetovi**, **Koroščevi**,

382 Delček z razstave »iz zaprašenega stoletnega arhiva« v Kranju, ki so jo postavili na skoraj sto kvadratnih metrih.

Sveščevi, Kajzarjevi, iz Nove vasi **Ribčevi, Oreharjevi,** iz Bašlja **Petrovčevi, Urbanovčevi** in drugi posamezniki – domačini iz vasi izpod Storžiča. Še posebej so se izkazali alpinisti **Jože Žvokelj, Milan Kranjc, Janez Hribernik, Franc Gašperlin** in **Franc Jezeršek**, ki pa so jih pozabili povabiti na otvoritev, kot so tudi domačine izpod Storžiča. Planinski dom je bil v letu 1959 zgrajen, po 60 letih je bila uresničena želja kranjskih planincev, da imajo svoj planinski dom v nedrjih Storžiča, in 2. avgusta 1959 tudi odprt in tudi ne pričakovano imenovan po Kokrškem odredu. Kot ni administrativnih aktov o pridobitvi zemljišča, izgradnji kolovozov in steza ter uporabi zemljišča, ni niti odredbe o uradnem imenovanju doma. Domačini in planinci so to ime redko uporabljali, kočo so imenovali »dom na Kališ«.

Planinski dom na Kališču je v sedemdesetih letih dobil tekočo vodo z Bašeljskega sedla. Glavni organizator pri tem je bil **Stane Likar**, še zlasti srčen »Kališar«. Leta 1974 je dom dobil tovorno žičnico, dolgo skoraj dva kilometra, v osemdesetih letih so ga popolnoma

adaptirali, saj je strop zgnil in se zrušil. Dom so opremili s solarnim sistemom razsvetljave. V letu 1994 so na pobudo domačinov, Turističnega društva Bašelj in vaške skupnosti – Krajevne skupnosti Bela opravili blagoslovitev doma. Ob tej priložnosti je bila dana javna pobuda, da se dom imenuje »planinski dom na Kališču« ali, kot so ga Kranjčeni že v letu 1899 hoteli poimenovati, po pesniku Matiji Valjavcu. Predlog domačinov so posredovali občini Kranj, ta najvišji organ pa je z vsemi glasovi podprl ta predlog in tako imamo prvi dokument o uradnem imenovanju.

Prvi oskrbnik doma v letu 1959 je bil podpredsednik planinskega društva **Rado Čarman**, ki je znan po tem, da je vrh Kališča zasadil z narcisami. V 40-letnem obdobju pa je dom dobil tudi kontrolne točke planinskih transverzal od osrednje slovenske, Gorenjske partizanske poti in Kranjskih vrhov do Storžičeve transverzale. Tudi letošnji 40-letni jubilej koče, ki sovpada s 100-letnico kranjskega planinstva, je poseben spomin in pozornost na julij 1899, ko je bila 12. julija ustanovljena kranjska podružnica SPD.

85 LET, ODKAR SO V NOVEM MESTU USTANOVILI PODRUŽNICO SPD

PLANINCI NA SONČNI STRANI GORJANCEV

JOŽE PERŠE

Letos prvega aprila je poteklo 85 let, odkar je bila v Novem mestu ustanovljena podružnica SPD za Dolenjsko in Belo krajino.

IZ ZGODOVINE DRUŠTVA

Med 1. svetovno vojno je delo društva skoraj zamrlo, saj imamo do leta 1920 sila skromne podatke o življenju dolenjskih planincev. Izredno zanimiv pa je zapisnik z dne 14. marca 1920. Na ta dan se je planinskega občnega zbora od 84 članov udeležilo natanko 30. Podružnica je bila v kritičnem obdobju in nekateri so razmišljali o njenem razpustu. Toda to se ni zgodilo. Zanimive so besede tedanjega ravnatelja novomeške gimnazije profesorja **Westra** in somišljenikov: »Podružnica naj nadaljuje z delom, da bodo ljubitelji livad in gora lahko nadaljevali z izleti in drugimi prireditvami...« Profesor Wester je povabil v planinske vrste vse sloje prebivalstva. Za predsednika so na omenjenem občnem zboru izvolili znamenitega naravoslovca profesorja **Ferdinanda Seidla**. Ta je 7. aprila 1920 napisal okrožnico, v kateri je prijazno povabil ljubitelje domovinske prirode, da pristopijo kot člani v podružnico SPD. Profesor Seidel je nadaljeval: »Podružnica hoče s složno pomočjo podpirati namen osrednjega društva, hkrati pa nuditi članom priliko, da ob skupnih izletih spoznajo dolovje in gorovje prelepe, toda premalo poznane novomeške okolice. Ob takih izletih si čvrstimo zdravje, bistrimo um, dihamo svobodo večno lepe prirode in si krepčamo ude za napornejši »poset« alp-

skega velegorja ob Savi in Soči, Dravi in Savinji, ki je ponos naše domovine...«

V okrožnici je povabil na izlete na Mehovo, Dobravo, Hmeljnik, Sv. Peter nad Sotesko, Gorjance (vrh Sv. Jere), Podgrad–Peščenik–Semič.

Sprva so bili osrednja dejavnost društva izleti in planinski plesi, kmalu pa so začeli urejati planinske poti. Markirali so več poti na Gorjance, poleg tega pa še naslednje: Novo mesto–izvir Temenice–Ponikve, Straža–Lipovec–Ajdovec–Soteska–Sv. Peter nad Sotesko in Straža–Toplice–Podturn–Podstenice.

V letu 1921 so novomeški planinci na Zajčevi hiši v Vel. Cerovcu odkrili spominsko ploščo pisatelju **Janezu Trdini**, ki je živel in delal v Novem mestu in se povsem posvetil Gorjancem, tej mehki in valoviti pokrajini Dolenjske in Bele krajine. Na predlog podružnice SPD Novo mesto so 15. avgusta 1923 po Janezu Trdini poimenovali najvišji vrh Gorjancev.

Že leta 1927 so sprejeli pravila društva, uvedli nove članske izkaznice in uspeli pridobiti popust pri prevozu planincev po železnici.

Prvo planinsko zavetišče so si novomeški planinci uredili pri Miklavžu, potem ko so uredili izvir Gospodične, pa so postavili prvo leseno kočo nad tem studencem. Po drugi svetovni vojni je bil prvi občni zbor društva 10. februarja 1946. Ker je prva koča pri Gospodični v začetku vojne pogorela, so začeli 20. septembra 1948 na istem mestu graditi novo. Dela so hitro napredovala in septembra 1949 je bila koča že odprta.

1967. leta so planinci skupaj s turističnim društvom Novo mesto uredili Trdinovo pot. Izdali so vodnik in 383